

**2016
TENYIDIE**

Total marks : 80

Time : 3 hours

General instructions:

- i) *Approximately 15 minutes is allotted to read the question paper and revise the answers.*
- ii) *The question paper consists of 24 questions. All questions are compulsory.*
- iii) *Internal choice has been provided in some questions.*
- iv) *Marks allocated to every question are indicated against it.*

N.B: *Check that all pages of the question paper is complete as indicated on the top left side.*

SECTION – A (Diemvü)

1. Diecako donu puotou-u kedashülie:

- (a) George Frederic Handel kevi dze kirapuo si vota üsi ga? **1**
 - (i) England (ii) Germany
 - (iii) London (iv) Berlin
- (b) Teicie kitsuo kemeze rhuou bu John kekhasse tuota üsi ga? **1**
 - (i) Ker (ii) Kerepuo
 - (iii) Kerekenie (iv) Kerese
- (c) ‘Sojürü’ puoca kedipuo ga? **1**
 - (i) Lhithomia kepetse nunu kevormia
 - (ii) Terhümia kepenuora nunu kevormia
 - (iii) Terhümia kepetse nunu kevormia
 - (iv) Rüsomia kepenuora nunu kevormia
- (d) “Kedietho mu Kekhrie” geizo-u nu ‘Khriekesako’ iciü puoca kedipuo pu ba ga? **1**
 - (i) Tsiedo nuonuoko (ii) Nuolhou kesako
 - (iii) Thiesie kelhouko (iv) Vorketuo nuonuoko
- (e) ‘Nha mezü rho cha meluo nu kha’ diecha hau geizo kiu nunu se par ga? **1**
 - (i) A Kesuoü (ii) Ketho mu Kevi
 - (iii) Nie Pie Penuo (iv) Niaki

Ketsokecü hako dieca 20 – 25 mese nunu kelashülie:

2. Johan Chapman kimhie di ciepho pelhoushüya ga? 2
3. Safi-pfüe kirapuo nu puo nou kedilie ga? Sünhie yawinu puo kedipuo le tuota ga? 2
4. Kiüdi Jean Henri Dunant bu ja di ta rüshü tuota ga? 2
5. Martin Luther King-e kijü nu mhasi phrüketuoko phrü tseikelie sie kedipuo chüketuo puo pepilie ga? 2
6. Vihienuo puo zhü mu puo ngou pie di kimhie tuoya ga? 2
7. “Ketho mu Kevi” geizo-u nu ruopfü kelakelie chau vajowa liro kimhie tatuoü pu ga? 2
8. “A Kesuoü” geizo-u nu thenupfüe kimhie di puo nhicu dze pushü ga? 2

Ketsokecü hako dieca 40-60 mese nunu kelashülie:

9. *“We thezho-u bu thezho chükecü mu mha puotou nu chükecü peleya. We mia pechükecü u medo mo. A nieko bu ngumvümia khriekecü a medo. Nko thie chü kethau puotou zo, u Kepenuopfü bu japie nko tsüshükelieu chüliecie.”*
 - (a) Diecha hako supuo pu ga? 1
 - (b) Kedipuo kele nu diekepu-ue diecha hako pu ga? 2
 - (c) Negromia u mezhü pupu tha kenuotsa kirapuo volie üsi ga? 1
10. *“Jean Val Jean mia rübei mha kemesi hahikecü pie sielie kevi zo. A themia süu rou puo geinu kedie chüketuo ngushüci.”*
 - (a) Supuo diecha hanie pu ga? 1
 - (b) Bageiu supuo krapfü zhü üsi ga? 1
 - (c) Kedipuo la diecha hanie pu parta ga? 2
11. “Nie Pie Penue” geizo-u nu thepfu-u pie kedipuo mejüshü ga? Kedipuo la ga? 1+1+2=4
Puo kimiapfü puo nou kesuopfü kedipuo pu ga?
12. *“Tei we ‘mho geinu rülurülhe,
Teinuo rükhrie sei mezünue he;
Ketsa sei nyü pejo ‘khrei rüle,
Tekhou mezie chie we pfü keduo;
Menyepounuo pou puo weluo chü*

*Kezhüciü rei n kezie mo ro;
Zivi hu di noumvü hu lholie."*

(a)	Diecha hako geizo kiu nunu se par ga?	1
(b)	Ükezomia geizo hau nu kedipuo dze pushü ga?	1
(c)	Geizo diecha hako ca vatshashülie.	2

Ketsokecü hako dieca 65 - 80 mese nunu kelashülie:

- 13 a. *"Vihienuo sü u ramia Khoupfhünyi sie duü puo üpfü ketse di puo bu tsu lie pfhe nuta, derei puo üpfüe terhü prei di tsu mvülie, Vihienue themuo ka phi pie puo üpfü tsüshü di puo bu tuo za phi mu, 'A Vihienuo üpfü' ishü di themuo khrie puo chüpie talie nu di puo üpfü ki püshü."*
(i)	Kedikechükipuo Vihienue puo üpfü ketsepie lie pfhe ga?	1
(ii)	Kiüdi Vihienue puo üpfü bu puo za kie di cha nu tsulie nuta ga?	2
(iii)	Kedipuo la Vihienue puo üpfü khe putuo üta ga?	2

Moro

- b. *"Doctor Handel, luu n nuoyo George möi me? Puo nko whuo vor zhü meciete."*
(i)	Diecha hanie supuo pu ga?	(1)
(ii)	Kedipuo la George-e ta se Dr. Handel-nuoko sie pie vo ga?	(2)
(iii)	George Frederic Handel-e kedipuo chü nyü üdi puo puo ki pu ga?	(2)

- 14 a. *"Ruopfü teiso vajokewa sie
Sümia keka pu hukelie jü
Kijü hau mha üya liro
Phou hau ki la vo teigei we."*
(i)	'Ruopfü teiso' hau kedipuo pu ba ga?	1
(ii)	'Sümia keka' icü hau suomia keka dze pu ga?	1
(iii)	Diecha hako geizo kiu nunu se par ga?	1
(iv)	<i>"Kijü hau mha üya liro, phou hau ki la vo teigei we".</i> Diecha hanie puoca vatshashülie.	2

Moro

- b. *"Nhicu kinu Jihova khri prei,
Kezha ha pie u zho chüya ro,
Theza kevi zhakhra kevi sü
Nie ngulietuo thedzü kouta hie
Kephriümiako nie nei ra hieluo."*
(i)	Diecha hako geizo kiu nunu se par ga?	(1)
(ii)	Supuo geizo hau zoshü ga?	(1)
(iii)	Kedipuo ngulieketo la thedzükouta hie nu di ükezomia u ki pu ga?	(1)
(iv)	Ükezo-ue u nhicu nunu kedipuo chülie morokesuo pu ga? 'Nie nei ra hieluo' hau kedipuo pu ba ga?	(1+1=2)

SECTION - B (Diezho mu Thuyie)**15. Die puotou-u kedapie thushülie:**

(a)	Pedzü silieketa die puo ketsokecü rhi nunu pu lakeshü die	1
	(i) Me (ii) Memu	
	(iii) Tele (iv) Diemu	
(b)	'Gei' hau diezho kikru kiu nu ba ga?	1
	(i) Dieba (ii) Dieza	
	(iii) Dietho (iv) Diepe	
(c)	Zatse khu ½ hau kimhie di thuya ga?	1
	(i) Puotie (ii) Puo-zakenie	
	(iii) Kenie-zapuo (iv) Puo di puotie	
(d)	Puo rüzhü nu le di kuolie. "Kuo" hau pfhephra kiu nu ba ga?	1
	(i) Puo (ii) Se	
	(iii) Kenie (iv) Pengou	
(e)	Mhaphrükhu 88 hau kimhie di thuya ga?	1
	(i) Hiethepfüpemothetha (ii) Hiethethapemothetha	
	(iii) Hiethepfüpemokenie (iv) Hiethethapemokenie	

16. Diela 'te' hau dietei nu kedipuo thashüya ga? Diecha thakie puo khashülie. 1+1=2**17. Dieca puokru tou-u pie rhiephi (-) kesedo thashülie:**

_____ khrükelié vie mo. **1**

18. Diekhe 'la' hau pie diecha puo chüshülie. 1**19. Ungo pfhephra puo pie diecha chüshülie. 1****20. Diesou hanie puoca thushü di se diecha chüshülie:**

(a)	Pepupelou	1
(b)	Keprekeyhu	1

21. Diekhu mu dierozu kekrükebako thutoushülie:

(a)	Puo tsalichü puo numvü phiya.	1
(b)	Mithu hau puo kie vise.	1
(c)	Kidzü nu sü themia pete lhou ketouzolieya mo.	1

22. **Hako thuyie chüpie Tenyidie nu khashülie:**

(a)	I always wake up early in the morning.	1
(b)	What a beautiful dress she is wearing!	1
(c)	Bad driving causes many accidents.	1
(d)	Will she be able to finish her work in time?	1
(e)	He plays football very well.	1

SECTION - C (Thedze Kezo)23. **a. Diecha hau dieca hiepengou (50) nunu puoca vatshashülie:**

Kenyü-e daru kevitho-u
(*Laughter is the best medicine*)

Moro**5****b. Thedzeu phrülie di cayieu pfhü se par se-zapuo nunu puo dze thushülie:**

Tenyimia ha seyie kekreamiako ki puo kelhouzho vi rükrü zokecü kekra tuo. Sükosü suo mu nyü kemosie u thuo u va kralie mo di khruocü tuo menga, rügu morei pieü kechü mengathor. Siro chatiechala nunu thebuopezu chü tha di mia bu u ngu kecü mengathor. Khelimeze chü tuo di mia bu u ngu ro menga. Süsie huomia u gei mha kevi chükeshü sie “n pezie” idi die kevi pu kethezie moketa jü zo. Mha kecü yopuo nu shierei kethezie nyüsiei-i ketuo la mia u Tenyimia tshe phiya. Mia u la mha kevi chüshü ro dieca yopuo rei die kevi pu mia thezieshükecü la kataya mo derei mha kezha chülie kevi cha khrüshüya. Tenyimia ha diethothor zo ükecü ketho tou zo. Thiedzü u tsiepfumiako ‘U’ ro ‘U’, ‘MO’ ro ‘MO’ idi lhou vor. U dietho la huoniehüo pele phi mu süla seyie kekreamiako u prei tuoya üsi. Thezho kevi hako la we mia ki vi rükrü tuoyawe. (155 dieca)

24. **Hanie puo (1) kedapie dieca krie puo nu krie puo di hiepengou (100 - 150) nunu thushülie:****a. Mhakevi kechü la futbol rüzhü.**

(*A charity football match*)

Chatha khapie kebau medzi di thushülie.

(*Kedipuo ca la rüzhü ta – suomia rüzhüu meza ba – rüzhütuöü keba kro nie – rüzhümiako – referee-miako mu miaphimiako – rüzhüu kimhie di rüzhü shi – puo sede, rüleikecü teiu mu thelau – rüzhü ketha ki seüdzükecüko – mechüu kele – rüzhü peteu kimhie volie shi.*)

Moro**10****b. Leshü thupie thedzeleshü kethukemehö-u tsü di u baluo nu mechüu la thechü kemeya kezivi kro puo chü se parlie morokesuo nounyü thu kezashülie.**
